



jedna potmulo i duboko, druga kao dug i nepodnošljiv vapaj. Onda tišina, tišina punih čudnih zvukova, ponoćna tišina; daleki lavež pasa, nerazgovetni glasovi, nerazumljive reči: odjeci koraka koji se približuju i udaljavaju; cepanje tkanine koja se vuče po tlu, prigušeni uzdasi, teško disanje koje se skoro oseća, nehotični drhtaji koji odaju prisustvo nečeg što se ne vidi, ali čije se približavanje naslućuje urpkos tami.

Beatrisa, drhteći provuće glavu između zavesa i oslušnu. Ču hiljadu različitih zvukova; prevuće rukom preko čela i opet oslušnu: ništa, tišina. Vide sa onom fosforsecijom zenica koja se javlja u nervnim krizama, neke prilično kako se kretaju u svim pravcima, a kada bi raširene zenice usmerila u jednu tačku, ništa: tišina, nedokučive senke.

— Koješta — uzviknu nameštajući ponovo svoju lepu glavu na jastuk od plavog satena u svojoj postelji. — Jesam li i ja plašljiva kao i ovi jedni ljudi čije srce zalupa od užasa čak i pod oklopom kad čuju neku priču o vampirima?

I zatvorivši oči pokuša da zaspí; no uzalud se upinjala da sebe pobedi. Uskoro se ponovo uspravi još bleda, uznenirenja, prestrašenja. To više nije bilo prividjenje: brokatni zastori na vratima behu zašutigli i razdvojili se, čuli su se lagani koraci na čilim; zvuk beše prigušen, gotovo nečujan, ali neprekidan, a istovremeno je nešto krckalo kao drvo ili kost. I približavahu se, približavahu, pomeri se i naslon za molitve kraj postelje. Beatrisa ispusti prodorak krik i umotavši se u pokrivač sakri glavu i zadrži dah.

Vetar šibaše prozore na balkonu; voda sa daleke česme padaše, padaše većim i jednoličnim šumom; pseči lavež dopiraše sa naletima vetra, a zvona grada Sorijsa, bliska i daleka, tužno zvonjanu za duše pokojnika.

Tako prode sat, dva, noć, stoleće, jer ta noć se Beatrisi učini beskrajnom. Najzad svanu. Malo umirena ona otvori oči pri prvim zracima svetlosti. Posle besane i stravične noći tako je lepa bela i sjajna svetlost dana! Razmaku svilene zavese na svom krevetu i baci vedar pogled unaokolo i već se spremase da se ruga svom noćašnjem strahu kad je opet obli hladan znoj, oči joj se razrogačiše i mrtvačko bledilo joj se pojavi na obrazima; preko naslona za molitvu beše prebačena krvava i pocepana plava traka koju je izgubila na brdu, ona plava traka po koju je otišao Alonso.

Kad prestrašena služe dodeđe da joj saopšte smrt naslednika Alkudijskog koga su, činilo se, tog jutra pojeli vuci u čestaru na Avetinjskom brdu, nadoše je nepomični, zgrčenu, s obema rukama na krevetskom stubu od abonosa, razrogačenih očiju, poluotvorenih usta, belih usana, ukručenih udova: mrtvu, mrtvu od užasa!

IV

Vele da je posle ovog dogadjaja jedan zalutali lovac koji je, ne mogavši da side, zanočio na Avetinjskom brdu uoči Zadušnica, ispričao sledećeg jutra, pre no što će umrijeti, strašne stvari koje je tamo video. Između ostalog tvrdio je da je video kosture starih hramovnika i sorijskih plemića, sahranjenih pod ulazom u kapelu, kako su se na znak za početak molitve digli uz jezivu lomljavu i uzjavavši na konjske skelete gonili kao divlju zver jednu lepu ženu, bledu, raspletene kose, koja je, bosa i okrvavljenih nogu, vičući od užasa trčala oko Alonsova groba.

S španskog preveo: Radivoje Konstantinović

* Red viteza monaha.

Gustavo Adolfo Beker (Gustavo Adolfo Becquer 1836-1870). Život najznačajnijeg pesnika španskog romantizma bo je ispunjen patnjom. Ostavio je brojne lirske pesme izdane pod naslovom *Rime* (Rimas, 1860) i izbirku priovedaka *Legende* (Leyendas, 1870). Beker je izvrstan stilist i veoma je zaslužan za procvat španske književnosti u XIX veku. Umro je od tuberkuloze.

godišnjica

luis romero

Tata sedi u čelu stola; na suprotnom kraju je, kao i uvek, mama. Lola i Hoakin sede okrenuti ledima prema balkonu. Niko nije promenio mesto. Na sredini stola se puši činija sa supom. Napolju, na ulici, hladno je; kroz prozorska okna naslućuje se tužno zimsko podne.

Hoakin se žuri; popodne je važna fudbalska utakmica. I dalje, kao nekad, jako voli fudbal. Ali fizički se mnogo izmenio proteklih godina; porastao je, raskrupnjao se. Pretvrio se u čoveka. Tata čuti, prosto je neverovatno koliko su mu se usekle bore oko usana.

— Hoće li još neko malo supe?

Mami je kosa već potpuno osedela. Lola je odsutna; predveče ide u bioskop sa verenikom. Čudno mi je da Lola već ima verenika; tako reći juče bila je devočurak... Lola jede malo, jer ne želi da se ugoji. Mama joj je sipaša još jednu kutlaču supe u tanjur i ona negoduje.

— Svakim danom si sve mršavija. Razbolećeš se.

Služavka dolazi i odnosi činiju sa supom. Devojka se zove Hasinja, ne pozajem je. Prethodna, Teresa, udala se, a ova je iz istog sela. To je stara porodična priča; devojke služe nekoliko godina, a kad se udaju, zameni ih neka rođaka, mlada sestra ili devojka iz istog sela. Ova još nema verenika. Popodne će se sastati sa ostalim pomoćnicama kod nekih zemljaka kućepazitelja.

Sa balkona je dopirala beličasta svetlost pri kojoj su sva lica izgledala bleda.

— Još se ne zna tačno ko je ubica, ali izgleda da mu je policija na tragu.

Mog brata Hoakina, pored fudbala, zanimaju i novinske vesti. Pre nekoliko dana u gradu se dogodio zločin: zadavljena je jedna devojka. I moja majka čita rubriku razne vesti.

— Sigurno je bio njen verenik...

Tata čuti. U njegovom nadleštvu pojavila se neka razlika prilikom srušivanja računskih knjiga, pa će imati mnogo posla dok ne otkloni grešku.

— Opet oslič, mama. Uvek jedemo isto.

Lola ne voli oslič; ne voli gotovo ništa. Ali, dok je još bila mala, tata ju je naučio da jede ono čime je posluže.

— Juče na pijaci sve je bilo vrlo skupo. Subotom se ne može kupovati.

Tata podiže oči sa stolnjaka i dodaje:

— Tako se bestidnici bogate!

Hoakin sipa sebi vino, crno vino koje su nam u staklenim balonima donosili iz jednog sela iz našeg kraja. Ovo mora da je još ono vino.

Lola vrlo pažljivo odvaja kosti od mesa; uvek je strahovala da se ne zadavi ribljom kosti.

— Sta nameravate da radite danas? Zašto ne idete u bioskop? U Reksu se daje jako dobar film; ja sam ga videla kad se prikazivao prvi put...

Mama uzdiše. Onda stavila u Hoakinov tanjur drugo parče osliča. Opet uzdiše.

— Ne, kćeri. Tvoj otac i ja ostaćemo kod kuće.

Lola se posmatra u ogledalu ormana sa posuđem i popravlja frizuru. Moja sestra je vrlo lepa devojka, a još pre nekoliko godina bila je štrklasta i ružnjikava; niko nije ni slutio da će postati ovako lepa. Lola liči na mamin portret iz dnevne sobe, ali izgleda živahnije, mlade mada je mama, kad se fotografisala, bila još devojka otrlike istih godina koje sad ima moja sestra.

— Mama, ne znam kako vam nije dosadno da celi bogovetni dan provodite u kući.

Tata čuti i gleda u pravcu balkona; onda gotovo bezlično kaže:

— Biće ti hladno na utakmici.

Mama odmah misli da će se Hoakin prehladiti, da će možda dobiti zapaljenje pluća, da će možda čak i umreti.

Hoakine, uzmi veliki sivi šal.

On se smeje trljajući ruke.

— Ali nije mnogo hladno, a i zdravo je biti na vazduhu.

Nazidu više ne visi ona slika sa okvirom od lažnog bambusa na kojoj se nalazila lovačka torba, dve jarebice i zec spušteni na sto. Umesto nje je kopija *Tajne večere Leonarda da Vincija* u pozlaćenom okviru.

Hasinta ulazi sa zdelom mesa i spušta je na stolnjak. Malo umaka se prosipa.

— Hasinta... kaže mama prekornim glasom. Hoakin je nestrljiv.

— Mama, posluži me brzo da ne zakasnim.

Tata ga gleda malo čudno, kao da nije dobro razumeo.

Lola brzo kaže:

— Mislim da verenik nije mogao ubiti onu devojku. Na kraju krajeva, zašto bi je ubio ako je nije voleo i ako ju je ostavio?

Hoakin odgovara s punim ustima:

— Baš si glupa. Otkud znaš da li ju je voleo ili nije?

Moj brat i sestra nikad se nisu slagali. Naizmenično su u meni tražili saveznika da bi napadali jedno drugo. Jednom je Hoakin udario Lolu kaišem i mama ga je kaznila da mesec dana ostane bez slatkisha. Ali, tada su još bili deca.

— Ja znam isto što i ti, ono što piše u novinama.

Tata podiže oči sa tanjira:

— Još niste utuvali da novine pišu same gluposti?

Juče, iako je bila subota, išao je u svoju kancelariju. Sa svojim pomoćnikom proverio je sve račune. Nisu mogli da pronadu grešku, pa je tata

postao toliko nervozan da gotovo nije trenuo čitave noći. Mama godinama tako reči ne spava.

— Hasinta, donesi odmah desert! Mladi gospodin se žuri. Zakasniće na utakmicu.

Hasinta priča kroz kuhinjski prozor sa služavkom sa prvog sprata, koja je iz jednog sela iz iste oblasti.

— Manuel želi da otvori radnju. Napustiće službu krajem ovog meseca.

Manuel je verenik moje sestre Lole.

— Kćeri, šta kažeš? Vrlo je rizično uraditi tako nešto u ovakvim vremenima. Plata, velika ili mala, uvek je siguran prihod.

Lola se ispravi na svojoj stolici.

— Ali vi dobro znate da on bedno zarađuje; sa njegovom platom nikad se ne bismo mogli venčati.

— Sa mnogo manjom tvoj otac i ja smo se venčali i lepo smo živeli.

Moj brat ima puna usta. Po izlasku iz kuće otići će do autobuske stanice i autobus će ga ostaviti dosta daleko od fudbalskog igrališta, a do početka utakmice ima samo pola sata. Njemu Manuel nije antipatičan, ali ništa više. Nosi naočare i čita knjige u kojima piše kako se uspeva u životu.

Hoakin briše usta salvetom i ustaje stresajući mrvice s pantalona. Zatim kaže:

— Lola je u pravu. Zašto ne odete danas u bioskop? Na ovoj hladnoći baš bi bilo prijatno otići u bioskop. Valjda nećete čitav život da provedete između četiri zida?

Mami se pojавila tuga na licu; u jednom trenutku uplašio sam se da će zaplakati.

— Zar se ne sećate koji je danas dan? Pre tačno pet godina vaš siroti brat...

Oči su joj zasuzile, ali se dobro savladaju. Tata ne skida pogled sa svojih noktiju. Lola se nervozno igra viljuškom. Hoakin se uzbiljio...

— Izvini, mama. Nisam se setio... Već pet godina. Kako je vreme brzo proteklo!

Mama uzdiše:

— Jadno moje dete!

Hoakin joj prilazi i ljubi je u čelo. Lola ustaje i stavlja ruku na mamino rame.

— Hajde, nemoj da se rastužuješ. I sama si rekla da je prošlo već pet godina.

U kuhinji Hasinta pevuši jednu popularnu pesmu koja se čuje na radiju čiji zvuci dopiru iz dvorišta. Tata ne skida pogled sa svojih noktiju.

S španskog preveo:
Radivoje Konstantinović

Luis Romero (1916). Istaknuti pričevanje i romanopisac, dobitnik Hobelove nagrade 1951. godine za roman Dolap (La noia). Autor vrlo zapažene zbirke priča Te senke iz onog sveta (Esas sombras del trasmundo, 1957.) —

božja kazna

alvaro de laiglesia

Upravo otvorih oči.

A kad videh pred sobom prisne obrise dveju stolica i stola, počeh da skačem od radoći.

Skakao sam kao lud, sve dok se nisam umorio i zadihao.

Sad me obuzima napad smeha za koji ne znam dokle će me držati.

I požurujem da kažem da nisam poludeo iako na prvi pogled može tako izgledati. Shvatam da bi se neko iznenadio kad bi video moje preterane reakcije pred tako trivijalnim činjenicama kao što su otvaranje očiju i opažanje tako običnog nameštaja. Ali, ako bih nekom objasnio uzroke svoje reakcije, prestao bi da se iznenađuje da bi pristupio činu padanja u nesvest.

Jer pre nego što sam otvorio oči, ja ih nisam bio zatvorio iz kaprica, niti zato što sam zaspao. Nisam ih sklopio ni svojom voljom.

Sigurno mi ih je sklopila neka pobožna duša, jer sam bio umro.

Tako, kao što čujete: umro. Potpuno umro.

Ne mogu tačno da odredim koliko sam vremena bio utopljen u to stanje smrtnе nesveste, jer sam upravo oživeo i još nikoga nisam sreو koga bih to pitao. Isto tako se i ne žurim da to ispitam. Važno je da sam se vratio s drugog sveta i da sam ponovo u ovom, medu živima.

Upravo me radost što sam se vratio nagoni da skačem i da se smerjem. Jer ništa ne pruža toliko zadovoljstvo kao dokaz da činjenice potvrđuju naše teorije. A ja sam u toku celog svog prethodnog života čvrsto verovao u reinkarnaciju. Moja velika pronicljivost uvek je odbacivala religiozna tumačenja koja pokušavaju da nas obaveste što će nam se dogoditi postmortem.

— Ako nastaviš tako da govorиш, govorili su mi proroci koji su me čuli, Bog će te kazniti.

Lepu šalu bi doživeli oni koji su pokušavali da me uplaše tom hipotečnom kaznom da su mogli utvrditi ono u šta sam ja bio siguran! Jer uvek sam verovao da je smrt samo stanje između dve inkaranacije i nisam se prevario.

Dokaz za to je što sam ponovo ovde, posle prolaska kroz tu fazu fizičke transformacije!

Moje telo je sad različito, ali isti je moj životni dah koji duša i dalje sledi. I nikakav bradati bog me nije mogao kazniti što sam mu se smejavao. Ni što sam pogodio što se stvarno događa posle smrti.

Šta će mi sad reći svi praznoverni i sve bogomoljke koje su se sablažnjavale kad su čule moje šale o njihovim andelima i davolima? Evo me po drugi put, od krvi i mesa, na istoj planeti na kojoj sam pre nekog vremena prestao da postojim u svom ranijem telesnom obličju. A ni u jednom trenutku nisam video — ni pre prelaska, ni u toku prelaska, ni posle prelaska — ruku nekakvog boga koja bi se bacila na mene da bi me kaznila zato što sam je poricao i rugao joj se.

Ponovo sam se rodio s istim duhom koji sam imao, ali ovog puta ču živeti s više ponosa nego ranije, s više sigurnosti u same sebe zato što sam dokazao da sam bio u pravu. Još ne znam kakav ē fizički vid imati u ovoj novoj inkarnaciji; ali sudeći po ponosu koji osećam, postaću lepši i jači nego u svom prošlom razdoblju medu živima. Po onome što vidim, zadesilo me je da oživim u kući sličnoj onoj koju sam napustio kad sam umro. Stolice i sto koje posmatraju moje oči u ovom trenutku gotovo su istovetni onima u kuhinji mog ranijeg stana. Naprotiv, prostorija mi se čini veoma velikom. Bez sumnje, to mora biti optički efekat sasvim normalan za detinjstvo: kad smo mali, sve stvari koje vidimo čine nam se mnogo većima. A ja sam najverovatnije još vrlo mali, jer sam se tek rodio.

Kad odrastem u ovom novom životu sasvim je sigurno da će postati mnogo važnija ličnost nego u starom, jer sam od svog rođenja mentalno potpuno zreo.

Zar to nije definitivan dokaz da je bog mit za nerazvijene mozgove? Da stvarno postoji, ne bih ponovo bio na svetu preobilno obdarjen rano sazrelim talentom: podnosio bih jednu od onih večnih muka o kojima propovedaju popovi zato što sam se šegačio s tim Svermogućim Bradonjom.

Kako je to smešno! Kad pomislim na sve one praznoverne koji veruju u tu papazjaniju, dođe mi da prsnem u grohotan i beskrajan smeh. Veoma zadovoljan što započinjem novo životno razdoblje, kažem sebi:

»Ponovo si tu, kao što si i predvideo svojom intelektualnom pronicljivošću jer si pogodio uverenje da se ništa ne gubi: samo se trasformiše. Ponovo si tu, valjano otvorenih očiju, dok posmatraš okolni svet koji ti se čini prisnim.«

I vrlo zadovoljan, pogledom prelazim preko svega što me okružuje: stolice, sto... Na prostoriji postoji i velik prozor koji pažljivo ispitujem. I jedna vrata.

Kad okrenuh oči k vratima, vidim da se njihova kvaka pokreće i vrata počinju da se otvaraju. Otvor se malo-pomalo proširuje. A kad je otvor postao dovoljan da prolazak ljudskog stvorenja, kroz njega ulazi neka žena. Debela je, ogromna i prosta. Liči na kuvaricu, ali pomicajući da je možda moja dadilja. Sećam se da su u prethodnom životu moji tadašnji roditelji takođe pogodili neku ženitnu da me neguje. Zbog toga zaključujem da to nije kuvarica, kao što izgleda, nego moja dadilja. Nepokretan sam, radoznao je posmatram.

Moja intelektualna pronicljivost mi predskazuje da će se uputiti ka meni da bi me mazila. To obično čine sve dadilje. I čekam, smešeći se da se te radnje izvedu, nadmoćan što sam ih predvideo pre nego što su izvedene.

Ženitina se zaista kreće ka mestu koje zauzimam u prostoriji. Ali kad me je ugledala, umesto predviđenih nežnosti, na njenom licu se ocrtava grimasa nezadovoljstva.

— Kakav kuhinjski gad! — uzvikuje posmatrajući me s odvratnošću. Još jedna bubašava!

Tako sam zbumen dok to čujem da ostajem miran i ponižen dok kuvarica diže iznad mene svoju džinovsku nogu. Tada reagujem, trčim svim svojim nogama da bih pobegao u neku pukotinu u podu. Ali je već suviše kasno: ogromni don cipele pada na moje telo i počinje da ga mrvi...

S španskog preveo:
Duško Vrtunski

Alvaro de Laiglesia (Alvaro de Laiglesia, 1922).

Pričevanje, direktor humorističkog nedeljnog Prepelica (La Codorniz). Autor desetak zbirki priča: Zabranjeno plakanje (Se prohíbe llorar). Samo budale umiru (Solo se mueren los tontos). Kokoš koja nosi olovna jaja (La gallina de los huevos de plomo).

otkup

medardo fraile

Hose Luisu Kastiljo Pučeu, koji mi je pozajmio ličnosti

Huanu su odneli na groblje. Na pogrebu je bilo dosta starijih ljudi Fraskitovih godina, Huanin dever, nećaci i tri-četiri žene. Huan i Fraskito bili su vrlo poznati. Prvo zato što su, iako siromašni, bili daleki rođaci don Roke, najbogatijeg čoveka u selu. Drugo, jer su otpriklje pre četiri godine bili pokrađeni. Don Roke im je posle svoje smrti bio ostavio u susednom selu jedan vinograd. Kako nisu imali dece, oni su ga prodali. A kada su se nakon prodaje vraćali kući, u vozu su im ukrali sav novac. Ukrali su im mirnu starost i putovanje u Valensiju da Hauna namesti zube. Policija nije ništa pronašla. Pre su Huan i Fraskita zvali »don Rokeovi«, a sada, kad bi ih neko spomenuo, »oni što su ih pokrali«.